

1.) Bibliothek / Standort

UB Leipzig

2.) Signatur

Ms 834

3.) Beschreibstoff, Umfang, Größe

Papier
293 Bl.
21 x 15

4.) Einband, Makulatur, Fragmente

orangefarbener marmorierter Pappband (2. Hälfte 19. Jh.)

5.) Buchschmuck

rote Lombarden

6.) Lokalisierung

omdt. Raum: Altzelle

7.) Schriftart, Datierung

Bastarda, 1453 und 1466 (s.u. Geschichte)

8.) Geschichte

Besitzeintrag des Zisterzienserklosters St. Maria Altzelle: liber veteriscelle sancte Marie (13v – 14r, Ende 15. Jh.);
datierte Schreibervermerke: Anno domini 1453 post Bartholomei [24.8.] (253v); >anno domini m^o cccc^o sexagesimo sexto< (163r)

9.) Inhalt

Theologische Sammelhandschrift

1r – 12v: [...] >Incipit tractatus de officialibus monasteriorum< Divina quidem gracia cooperante frater exoccupatus ... - ... tibi graciaram accio in secula sempiterna. O beata trinitas Amen. >Explicit tractatus de officialibus monasteriorum<

13r – 17v: [Caesarius Arelatensis. Sermo de igne purgatorio] >Sermo beati Augustini episcopi de igne purgatorio< In lectione apostolica, fratres karissimi, audivimus apostolum dicentem ... - ... amore inimicorum et elemosinarum largitate redimere prestante domino nostro Ihesu Cristo, qui cum patre ... Amen.

17v – 27v: [Ps.-Bernhardus Claraevallensis. Epistola ad Petrum de corpore Christi] >Sermo beati Bernardi abbatis de misterio (18r) corporis et sanguinis domini< Pater sanctissime Petre audi, quid loquatur dominus in pauperculo seruo suo ... - ... dum mirabilia per uos operatur, qui uiuit et regna (sic) ... Amen >Conclusio superioris sermonis< Argentum et auri ... - ... post deum.

27v – 89r: [Ps.-Eusebius. Epistola ad Damasum de morte Hieronymi] >Incipit epistola beati Eusebii ad Damasum papam de morte beati Ieronimi presbiteri et confessoris< Patri meo reverendissimo Damaso Portuensi episcopo ... Multifarie multisque modis olim deus locutus est ... - ... ut tua valeamus piissima intercessione ab omnibus protegi nocivis et in futuro gaudia, que tu iam possides, adipisci Amen >Explicit ...<

89r – 102v: [Ps.-Augustinus. Epistola ad Cyrillum de magnificentis Hieronymi] >Incipit epistola beati Augustini Ypponensis episcopi ad beatum Cyrillum Iherosolimitanum episcopum de magnificentia gloriosi Ieronimi presbiteri et doctoris eximii< (89v) Gloriosissimi Cristiane fidei athlete sancte matris ecclesie lapidis angularis ... - ... non enim suo aliquo fraudatur desiderio Amen. >Explicit epistula beati Augustini episcopi ...<

102v – 163r: [Ps.-Cyrillus. Epistola ad Augustinum de miraculis Hieronymi] >Incipit epistula beati Cyrilli Iherosolimitani episcopi ad beatum Augustinum Yponensem episcopum de laude gloriosi Ieronimi presbiteri et confessoris< Venerabili viro episcoporum eximio Augustino ... - ... Mei, Augustine karissime, in tuis oracionibus memor esto. >Explicit epistola beati Cyrilli ...<

163v – 176r: [Vita Hieronymi] >Incipit prefacio in vitam beati Ieronimi< Plerosque illustrium virorum non ambigo nosse ..., >Incipit vita< Beatus Ieronimus genere nobili ortus est ... - ... Omne ergo vite sue tempus impleuerat annis octoginta octo et mensibus sex. >Explicit vita beati Ieronimi presbiteri<

176r – 191r: [Vitaspatrum I, 7: Vita sancti Abrahae] >Incipit vita sancti Abrahe monachi< Fratres mei, cupio vobis narrare conversacionem bonam perfecti adque (sic) admirabilis viri ... - ... salva me in regno tuo et dignare me benedicere cum omnibus, qui placuerunt ante te, quoniam te decet gloria, adoracio et magnificentia una cum filio tuo et spiritu sancto in secula seculorum Amen. >Explicit vita sancti Abrahe monachi<

191r – 197v: [Vitaspatrum I, 22: Vita Pelagiae] >Incipit vita sancte Pelagie< Magnas semper domino referre debemus gracias ... - ... cum qua nos faciat deus invenire memoriam in die illa, quoniam ipsi est honor et gloria in secula seculorum amen. >Explicit<

197v – 199v: [Vitaspatrum I, 24 : Vitae Marinae] >Incipit vita sancte Marine virginis< Erat quidam secularis habens unicam filiam ... - ... ubi usque modo deus oracionibus sancte virginis multa facit mirabilia, qui uiuit ... >Explicit vita sancte Marine virginis<

199v: Abbas Sysois sedens in cella semper claudebat ostium suum ... - ... et repletus est totus iste locus odore suavitatis Amen.

200r – 211r: Rem aggredior dicere dictam mihi, a me creditam, iocundam miraculo ... - ... ac dantes gloriam et honorem et benedictionem sedenti super tronum viuenti in secula seculorum Amen.

211rv: Historiam ~~hanc~~ hanc scripsi, ut comperi ... - ... hoc et mihi cum illo premio placebit, ymmo nec meum nec quod verum est erit Amen.

212r – 222v: [Passio sancti Eustachii et sociorum eius] >Passio sancti Eustachii et sociorum eius< Temporibus Traiani imperatoris, demonum prevalente fallacia erat quidam magister militum ... - ... que promissa sunt sanctis per gratiam saluatoris domini nostri Ihesu Cristi, cui est ... Amen. >Explicit vita et passio sancti Eustachii et sociorum eius<

222v – 230r: [Historia Theophili interprete Paulo diacono Neapolitano] >De Theophilo Christum negante et beatam virginem Mariam< (223r) Fuit, priusquam incursio fieret in Romanam rem publicam ... - ... glorificans deum migravit ad dominum, cui est ... Amen.

230r – 234v: [Vita sancti Alexii] >Incipit vita sancti Alexii confessoris< (230v) Fuit vir unus Rome magnus et nobilis, Eufemianus nomine ... - ... petitionis effectum sine dubio consequi valeat per dominum nostrum Amen.

234v – 236r : [Collectio miraculorum BMV, Schluss] Tempore, quo Greci terram promissionis inhabitabant ... - ... deorsum carne videntur esse indute Amen.

236v – 246r: [Ps.-Matthaeus. Evangelium de infantia Christi] >Ieronimus ad Cromacium et Heliodorum episcopos< Erat vir in Israel Joachim nomine ex tribus Iuda ... - ... et ad deum viuum et verum convertamur, ne simul cum ipsis pereamus.

246r – 247v: [De vita Iudae Iscariotis] >De ortu Iudae traditoris< Fuit vir quidam in Iherusalem nomine Ruben, qui alio nomine dictus est Symon ... - ... et abiens laqueo se suspendit etc.

248r – 253v: [...] Symon frater ordinis sancti Anthonii de urbe Constantinopolitana ... - ... regnans in trinitate perfecta unus deus in seculorum secula Amen. (Schreibervermerk) Anno domini 1453 post Bartholomei.

254r - 255r: [De sancto Iuliano (LA XXX, 53 - 78)] Fuit vir quidam nomine Iulianus nobilis ... - ... et Iulianus cum uxore sua post modicum plenus bonis operibus et elemosinis in domino quieuit Amen.

255r – 257v : [De sancto Christophoro (LA XCVI, 2 - 118)] >Vita et passio sancti Cristofori martiris< Cristoforus genere Chananeus procerissime stature vultuque terribilis fuit ... - ... quisquis deum aut Christoforum blasphemaret, continuo gladio feriretur Amen.

258r – 267v: [Hieronymus Sophronius Eusebius. Vita Pauli eremite (Vitaspatrum I, 1)] >Incipit vita beati Pauli primi heremite edita a beato Ieronimo< Inter multos sepe dubitatum est ... - ... multo magis eligeret tunicam Pauli cum meritis eius quam regum purpuras cum regnis suis. >Explicit vita sancti Pauli, primi heremite<

267v – 275v: [Vitaspatrum I, 19] >Incipit vita sancte Eufrosine virginis< Fuit vir in Alexandria Pafnucius nomine ... - ... et diem celebrationis eorum celebrant in eodem

monasterio usque in presentem diem Amen. >Explicit vita sancte Eufrasine (sic) virginis<

275v – 283r: [...] >Incipit vita et passio sancti Clementis martiris< (276r) Clemens episcopus ex nobili Romanorum prosapia ortus est ... - ... in ecclesia, que nunc dicitur sancti Clementis, honorifice corpus collocatum fuit Amen.

283r – 287v: [Vitaspatrum I, 4: Vita Malchi monachi captivi] >Incipit narracio beati Ieronimi presbiteri de captiuo monacho< Qui nauali prelio dimicaturi sunt ... - ... ut sciant inter gladios, inter deserta et bestias pudiciam numquam esse captivam et hominem Christo deditum posse mori, non posse superari. >Explicit narracio beati Ieronimi presbiteri de captiuo monacho<

287v – 291r: [De daemone uno ?? in: Hincmarus Rhemensis. De divortio Lotharii et Tetbergae (vgl. PL 125, 721C)] Erat quidam senator fidelis nomine Procerius, qui adiit ad sancta et venerabilia loca ... - ... reddidit eum mulieri eius intacibili ore glorificantem et laudantem dominum nostrum Ihesum Christum Amen.

291r – 291v: [Verba seniorum (PL 73, 756D)] Fuit quidam vir in monasterio nomine Eulalius nimis gracia humilitatis ornatus ... - ... celestem eternamque gloriam a saluatore nostro in futuro.

291v – 293r: [Verba seniorum (PL 73, 984A)] Fuit in quodam monasterio feminarum quedam virgo, que stultam se esse ac demonem habere simulabat ... - ... ad nullius potuit noticiam pervenire Amen.

293r – 293v: [evtl. exemplum ex Vitaspatrum?] Abbas Macharius interrogatus, pro qua causa in Sithi habitauerit, dixit ... - ... surrexi et veni huc in Sithi.

293v : [evtl. exemplum ex Vitaspatrum?] Abbas Moises factus est clericus ... - ... et edificati sunt in humilitate senis Amen.

10.) Sekundärliteratur

Beyer, Eduard: Das Cistercienser-Stift und Kloster Alt-Zelle in dem Bisthum Meissen: geschichtliche Darstellung seines Wirkens im Innern und nach außen, nebst den Auszügen der einschlagenden hauptsächlich bei dem Haupt-Staats-Archive zu Dresden befindlichen Urkunden. Dresden: Janssen, 1855, S. 128.

11.) Bemerkungen

- 61r: große Tintenflecke (kein Textverlust)